

Uttalande om vissa frågor rörande tvångsmedelsdiarium m.m. (dnr 96-2011)

BAKGRUND

Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten har i två pågående tillsynsprojekt¹ granskat ärenden rörande hemliga tvångsmedel vid Södertörns åklagarkammare i Stockholm. Ärendena som granskats har handlagts från 2008 och framåt. Vid granskningen har myndigheten fått del av kammarens interna tjänsteföreskrifter avseende hanteringen av hemliga tvångsmedel som beslutades i mars 2010.

Myndigheten har beslutat att redovisa sina iakttagelser i ett uttalande till kammaren. Uttalandet avser iakttagelser som gjorts gällande kammarens handläggningsrutiner för hemliga tvångsmedel samt enstaka brister. Uttalandet avser alltså inte de två ovan nämnda pågående tillsynsprojekten.

IAKTTAGELSER OCH BEDÖMNINGAR

Enligt myndighetens uppfattning har kammaren en god ordning i både tvångsmedelsdiarium och akter. De interna tjänsteföreskrifterna har utformats så att de bör kunna ge ett bra stöd vid handläggningen av ärenden där hemliga tvångsmedel används. Vid granskningen av de få ärenden där underrättelse underlåtit har dock framkommit att frågan om fortsatt sekretess inte prövats med föreskriven regelbundenhet. I det sammanhanget bör framhållas att dessa ärenden handlades innan driftsättningen av Åklagarmyndighetens digitala ärendehanteringssystem där bevakning ska ske med automatik och innan kammaren införde de interna tjänsteföreskrifterna.

Vid granskningen har myndigheten emellertid även noterat brister i två separata ärenden, varav det ena är ett ärende där underrättelse underlåtit och det andra är ett ärende som uppmärksammades vid genomgången av diariet och övriga ärenden.

I det först nämnda ärendet har uppmärksammats att uppgift saknas om uppteckningarna från hemlig teleövervakning förstörts eller inte. Av 27 kap. 24 § rättegångsbalken framgår att uppteckningar från hemlig teleövervakning

¹ Lagenlighetskontroll av hemlig tvångsmedelsanvändning i ärenden där underrättelser har underlåtit (dnr. 888-2010) samt Tillämpningen av reglerna om underrättelseskyldighet efter användning av hemliga tvångsmedel (dnr. 27-2011).

ska, i de delar de är av betydelse från brottsutredningssynpunkt, bevaras till dess förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal väckts, målet slutgiltigt avgjorts. De ska därefter förstöras. Det saknas formella regler om vem som ska besluta om förstöring men då åklagaren, i egenskap av förundersökningsledare, ansvarar för det material som ingår i förundersökningen ska han eller hon vanligtvis besluta om förstörande av upptagningar och uppteckningar från hemlig teleavlyssning och teleövervakning. Beslutet ska dokumenteras, vilket också anges i kammarens interna tjänsteföreskrifter. Av uppgifterna i diariet och ärendet framgår emellertid inte om förundersökningen lagts ned eller om den misstänkte avförts från utredningen och om förundersökningsledningen därmed kan ha återgått till polisen. Om förundersökningen återgått till polisiär ledning kan i och för sig tänkas att uppteckningarna har betydelse för den fortsatta utredningen och därför bevarats även om den som åtgärden riktats mot inte längre kan misstänkas för det brott som utredningen avser. Ansvar för att uppteckningarna förstörs åvilar i sådana fall sannolikt den polisiära förundersökningsledaren. Av åklagarens ärendedokumentation bör dock framgå hur han eller hon slutfört ärendet oavsett om förundersökningen avslutas slutligen eller inte. Dokumentationen har inte bara betydelse för att följa ärendet utan även för att klargöra vem som ansvarar för de åtgärder som ska vidtas, t.ex. vid beslutsfattande om förstöring.

I det andra ärendet har uppmärksammats att den enskilde inte underrättats om att hemliga tvångsmedel använts mot honom trots att förundersökningen avslutats och sekretess upphört sedan en längre tid. Såvitt nämnden upplysts har den åklagare som varit förundersökningsledare vid flera tillfällen uppmanats att fullgöra underrättelseskyldigheten. Påminnelserna har emellertid inte efterföljts och åklagaren arbetar numera på en annan åklagarkammare.

Av 14 b § förundersökningskungörelsen (1947:948) framgår att den åklagare som är eller har varit förundersökningsledare ansvarar för att underrättelseskyldigheten fullgörs och att om han eller hon inte kan fullgöra underrättelseskyldigheten ska den istället fullgöras av en annan åklagare. Således har även arbetsledningen ett ansvar för att underrättelseskyldigheten fullgörs och det är inte tillräckligt att endast påminna den åklagare som varit förundersökningsledare. Leder påminnelsen inte till att åklagaren vidtar den efterfrågade åtgärden bör den istället fullgöras av en annan åklagare.

Säkerhets- och integritetsskyddsämnden beslutar att delge Södertörns åklagarkammare i Stockholm och Åklagarmyndigheten detta uttalande.